

Hazırlayan:
Prof. Dr. Kerem Alkin
Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

Yeni yıla S. Arabistan ve İran gerginliği ile girdik. Bu gelişme, tüm bir 2016 yılı boyunca bölgemizde takip etmek zorunda olacağımız hayli karışık denklemin nereye ulaşacağı konusunda ipucu veriyor. Bölgede, Rusya-İran-İrak-Suriye bazlı yeni bir yapılanmaya karşı, diğer cephede tavır büyüyor. Tüm bu gelişmeler, dolar-TL kurunda 3 TL psikolojik sınırının kırılmasının zor olmayabileceğine işaret etmekte. Kurlar için yeni yılın ilk 2 haftası kritik önemde.

- 2015 yılını **Dolar Endeksi'nde** kritik aralık olan 97,72-98,12 puan aralığının üzerinde tamamladık. **30 Aralık Çarşamba günü, söz konusu kritik puan aralığı geçilmişti ve 2015 yılını 98,68 puanda kapattıktan sonra, 2016 yılının ilk iş gününe, ilk piyasa gününe, 98,63 puandan başladık ve ilk bir kaç saatte Dolar Endeksi 98,57 puan ile 98,95 puan aralığında hareket etmiş durumda.** Euro-Dolar Paritesi ise, 2015 yılını 1,0862 dolar düzeyinde kapatması sonrasında, yeni yıla 1,0827 dolar ile 1,0881 dolar arasında salınarak başlamış durumda. **Bu salınımın 1,09 dolar altında kalması kritik önemde.** Çünkü, ABD Merkez Bankası'nın (FED) ocak ayı sonunda gerçekleşecek **2016 yılının ilk Açık Piyasa Komitesi (FOMC) toplantısına kadar, paritenin 1,08-1,12 dolar bandında tutunması, bu bandın aşağı doğru kırılıp kırılmaması ABD'nin dış ticaret hadleri açısından da önemli.** Halen, küresel boyutta genel beklenti, FED'in 2016'da iki kademedен daha fazla faiz artışı gerçekleştirmeyeceği yönünde. **Nisan ayından daha erken, bu ayın sonunda veya mart ayındaki toplantıdaki bir faiz artışı sinyali dahi, küresel piyasaları alt üst edebilir.**
- İçeride, **Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da, genel stratejisini FED'in 2016 yılında iki faiz artışından daha fazla adım atmayaacağı beklentisine göre şekillendirmiş durumda.** Bu nedenle, TCMB son 3 yıldır yürüttüğü para politikası araç zenginliğine dayalı stratejisini bir süre daha devam ettirmek istiyor, gibi gözüküyor. **Yurtiçi piyasa aktörleri ve finans sektörü profesyonelleri ise, giderek zorlaşan küresel piyasa konjonktüründe, TCMB'nin para politikası uygulamalarını 'sadeleştirmesi'ni talep etmekte.** TCMB de kademeli olarak bir sadeleştirmeye gideceğinden söz etmekte. Bununla birlikte, döviz kurlarının daha istikrarlı olabilmesi adına, olası bir 'faiz artışı'

adımını, kartını 2015 yılı başında atmaması nedeniyle, bugün itibariyle benzer bir adım için uygun 'adımı' kaçırmış durumda. Bu nedenle, FED'e göre strateji belirlemek, bir yönüyle TCMB'nin elini zayıflatıyor. **Dolar Endeksi'nin kritik eşiğin üzerinde ve euro-dolar paritesinin 1,09 doların altında olmasına bağlı olarak, 2015 yılını 2,9170 TL ile, 2,92 TL'nin hemen altından kapatan dolar-TL kuru da, yeni yıla 2,9138 TL ile 2,9293 TL arasında salınarak başlıyor. Eğer, 2,93 TL kırılır ise, dolar-TL yeni yıla 2,92-2,96 TL bandında oturarak başlamış olacak.**

- Bugün açıklanacak 2015 yılının bütününe ilgilendiren enflasyon verileri de kritik önemde. **Aralık ayı enflasyonunun da piyasa beklentilerinin üzerinde gelmesi halinde, dolar-TL kurundaki hareketlenme hızlanabilir.** Çünkü, enflasyon aşağıya doğru yön değiştirmemesine rağmen, TCMB'nin temel görevi olan fiyat istikrarına yönelik olarak da hiç bir tepki göstermiyor izlenimi vermesi, dolar-TL üzerinde de yukarı yönde baskıya sebep oluyor. **Anadolu Ajansı (AA) Finans Portalı'nın Enflasyon Beklenti Anketi'ne katılan ekonomistler, 2015'te Tüketici Fiyat Endeksi'nin (TÜFE) yüzde 8,49 artmasını bekliyorlar.** Ankete katılan ekonomistler arasında yıl sonu enflasyon beklentisinin en yüksek yüzde 8,86 ve en düşük yüzde 8,04 olduğu görüldü. **Bir önceki anket döneminde ekonomistlerin yıl sonu enflasyon beklentisinin ortalaması yüzde 8,25 düzeyindeydi.**
- Buna göre, **ekonomistler aralıkta aylık bazda enflasyonun yüzde 0,09 düşmesini bekliyor. Ankete katılan ekonomistlerin aralık ayı için enflasyon beklentileri, en yüksek yüzde 0,26 ve en düşük yüzde eksi (-) 0,50 aralığında yer aldı.** İstanbul Ticaret Odası'nın, ister tatil gününü gelsin, her ayın ilk günü açıkladığı İstanbul enflasyon verilerine göre ise, İstanbul'da geçen yılın aralık ayında perakende fiyatlar yüzde 0,11 artarken, toptan fiyatlar yüzde 0,43 azaldı. **Aralık 2015 itibariyle, yıllık bazda ise, perakende fiyatlarda yüzde 7,73 ve toptan fiyatlarda yüzde 6,74 yükseliş görüldü.** İTO verileri ışığında, TÜİK'in aylık enflasyon oranının beklenenden yüksek çıkması halinde, yıllık enflasyonun yüzde 8,5'i geçmesi, hem 2016 yılı için iyi bir sinyal olmayacak; hem de, tekrarlamak açısından, dolar-TL kuru üzerinde yukarı yöndeki baskıyı arttırabilir. **Verinin sebep olduğu piyasa etkisine bağlı olarak, Saat 10'da enflasyon verisi açıklandıktan sonra, dolar-TL kuru, zaten 2,93 TL'nin üzerine çıkmış ise, bu defa 2,94 ve 2,95 TL eşiklerini geçmeyi deneyebilir. İlk iki hafta, dolar-TL kurunda 2,96-3,00 TL bandına çabuk geçilip geçilmeyeceği, 3 TL psikolojik sınırının geçilip geçilmeyeceği konusunda gerekli ipuçlarını verecek.**
- **Gelelim, yeni yılın ilk günlerinde Suudi Arabistan ile İran arasındaki gerginliğe.** Aralarında önemli bir Şii muhalif dini liderin de olduğu 47 kişiyi idam etmesi sonrasında, Suudi Arabistan ile İran arasındaki diplomatik gerginlik, **Suudi Arabistan'ın Tahran ve**

Bağdat büyükelçiliklerinin ateşe verilmesi ve Suudi Arabistan'ın da tüm İranlı diplomatların 48 saat içerisinde topraklarını terk etmeleri yönündeki kararı ile ciddi bir gerginlik tırmanış gösterdi. Doğal olarak, bu gerginlik petrol fiyatlarını 38 dolar civarına ve altının bir onsunu da 1,065 dolar civarına taşımış durumda. **Soğuk Savaş Sovyetler Birliği'nin dağılması ile fiilen bittiğinde, Batılı ekonomilerde büyük bir sevinç dalgası yaşanmıştı.** Kapitalist Sistemi'nin en büyük ekonomi-politik rakibi ortadan kalkmıştı ve bundan sonra, savunma harcamalarının azalacağı, ekonomideki kaynakların daha fazla kalkınmaya yönlendirileceğinin, küreselleşme olgusunun yaygınlık kazanacağı 'sanıldığı' yeni bir dönem başlıyordu. **Oysa, 1998 yılına geldiğimizde, dünyanın saygın araştırma ve düşünce kuruluşları, 21. Yüzyıl için, ciddi çevre sorunlarına, giderek büyüyecek göç ve mülteci sorununa, küresel yoksulluğun derinleşmesine yönelik risklere, jeopolitik çatışmalar ve etnik sorunlardaki artışa, küresel teröre, Çin ve Hindistan'ın aşırı büyümesine ve küresel emtia fiyatlarındaki dalgalanma riskine işaret etmekteydiler.** 15 yıl gibi kısa bir süre içerisinde, dünya ekonomisini tehdit etmesinden endişe duyulan tüm bu riskler, küresel ölçekte salgın hastalıklara yönelik risk ve tehditlerin de hayat bulması ile birlikte, günlük hayatımızın bir parçası oldu.

- **Bu nedenle, yüzyıllardır, jeostratejik konumu, küresel nüfus ve küresel üretimdeki rolü itibariyle, dünya ekonomi-politiği ile sadece bölgesel değil, günümüzde küresel boyutta da eklemlenmiş olan Türk ekonomisinde,** iş dünyası, ihracatçımız, Türkiye'nin ekonomi-politiğini yöneten siyaset ve bürokrasi, Türkiye'nin bugün ve geleceğine yönelik senaryoları, Soğuk Savaş döneminin 'iki elin parmakları'nı geçmeyecek sayıdaki değişkenlerinin aksine, neredeyse 'galaksi' boyutlarındaki bir bilinmezlik ve asimetrik tehditlerle sarılı bir platformda anlamaya, analiz etmeye çalışıyorlar. **Bu nedenle, her yeni yıla başlarken, Türk Ekonomisi için bu yılın iyi geçmesi kadar, kötü geçmesi de bir o kadar olası.** Bu durum, farklı zihin çalıştırma kültürü, küresel ölçekte farklı bilgi ağlarından veri toplama becerisi olan ve bunları hızla analiz edebilen yetenekli insanların, hem Cumhurbaşkanlığı, hem de Başbakanlık'ta farklı derinlik ve işlevde çalışma ve raporlama yapmalarını gerektirmekte. **Küresel sorun ve belirsizlikler demeti, sadece bir kurum veya otoritenin sahiplenemeyeceği kadar tehlikeli bir derinlik kazanmış durumda.**
- Türk Ekonomisi'nin 2016 dinamiklerini şekillendirirken, küresel sistemde kendisini hissettiren ve bölgesel boyutta ilginç şekillenmelere işaret eden ülke birliktelikleri dikkatle takip edilmeli. Nasıl **ki, Rusya için, Baltık cumhuriyetlerinden başlayarak, tüm Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin, Avrupa Birliği ve Nato ile ilişkilerini hızla yoğunlaştırması, Türkiye'nin bu ilişkilerdeki köprü rolü ve Nato'nun Güney Doğu kanadının tek gücü olma konumumuz, hayli rahatsız edici bir kuşatma ise, Rusya-**

Ermenistan-İran-İrak ve Suriye kuşatması da, bir o kadar Türkiye için rahatsızlık ve risk emaresi. Bu açıdan, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, iki ülkenin birbirinden duydukları; ama perde arkasında bile dillendirmemeye özen gösterdikleri şüpheleri en yoğun şekilde bertaraf ederek, her zamankinden daha önemli.

- 2008 küresel finans krizinden bu yana, **Türkiye'nin ihracatını giderek yoğunlaştırdığı 1. ve 2 kuşak ekonomiler açısından, bu ülkelerin kimileri ile tırmanan ekonomi-politik ilişki kırılması, sadece 1. kuşak komşumuz olan bu ülkelerle aramızdaki sorunların tırmanması ile sınırlı kalmıyor; bu ülkelerin topraklarından geçerek ulaşmaya çalıştığımız 2. kuşak ülkelere olan ihracat bağlantılarımızı da tehdit ediyor.** Bu nedenle, 2016 yılı, hiç şüphesiz, 1. kuşak komşumuz olan ülkelerle aramızda gözlenecek sıkıntıların, gerginliklerin boyutlarına bağlı olarak, 2. kuşak komşu ülkelerle olan ekonomi-politik ilişkilerimizi güçlü kılacak alternatif ticaret ve ulaştırma koridorları üzerinde de daha yoğun çalışmamız gereken bir döneme işaret ediyor. Bu nedenle, Enerji, Ulaştırma ve Ekonomi Bakanlıklarımıza da, en az Dışişleri Bakanlığımız kadar; hatta, belki de daha fazla proaktif çalışma yükü gelecek.
- **Türkiye olarak, 2016'da ABD Merkez Bankası'nın (FED) 4 faiz artışı yapabileceği, Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) parasal genişlemeyi sonlandıracağı, küresel emtia fiyatlarının daha da çökeceği, bölgemizdeki siyasi ve askeri gerginliğin daha da tırmanacağı bir senaryo hayli zorlayıcı.** Buna, etrafımızdaki yangının bir numaralı aktörleri tarafından beslenen terörü de ekleyin. Böyle bir ağır ve kötümser senaryo ile, ancak aktif bir para ve maliye politikası seti ile baş edebiliriz. Bugüne kadar, maliye politikasını imkanını iyi kullandığımızı da kimse söylemesin. Kamu harcamalarının kalitesi ve etkin kullanımına bağlı olarak, dengeli bir vergi politikası ile bu süreç yürür. **FED'in 2016'da sadece 2 kez faiz arttırabildiği, ECB'nin parasal genişlemeyi bitiremediği bir senaryoda, bölgemizdeki yangının Türk ekonomisi üzerindeki etkilerini yönetebileceğimiz bir hareket alanı, bir miktar daha genişlemiş olacak.** Ama para ve maliye politikasının proaktif kullanımı ve ekonomi politikası setindeki adımların 'algısının' iyi yönetilmesi kritik önemde olacak.